

Музична культура України і документальний кінематограф (за матеріалами ЦДКФФА імені Г. С. Пшеничного) : довідник ; авт.-упоряд. О. Литвинова ; [голов. ред. Г. Скрипник] ; НАН України, ІМФЕ імені М. Т. Рильського, ЦДКФФА імені Г. С. Пшеничного. — К., 2013. — 492 с.

Представлене видання — анотований довідник, що став результатом опрацювання автором, без перебільшення, колосального обсягу архівних матеріалів, котрі стосуються фактично всіх аспектів екранної фіксації, документування та художньої інтерпретації вітчизняної музичної культури — від вистав та екранізацій до кіножурналів і телевізійних сюжетів. Разом із попередньою працею автора «Музика в кінематографі України: каталог» (К. : Логос, 2009. — 452 с.), присвяченою персоналіям авторів музики для фільмів, створених на вітчизняних студіях, ця праця висвітлює особливий пласт музичної культури України — специфічне поєднання та співіснування музичного і екранного мистецтва.

Слід зазначити: щонайменше два аспекти створюють особливе значення предмета дослідження. Перший — кінематограф і музична культура з перших кроків розвитку кіномистецтва існували в особливих стосунках; з імпровізаційного музичного супроводу перших «німих» кінострічок почався розвиток складних форм взаємодії двох мистецтв. Музика і кінематограф (пізніше — екранне мистецтво) відтоді існують наче подвійне дзеркало, у постійному естетичному відображенні: музика є чи не найвиразнішим художнім засобом у кіномистецтві, кінематограф слідом за

звукзаписом дав новий рівень технічних можливостей фіксації музичних творів і вистав, став особливим засобом популяризації музики, формою виходу «в світ» естрадних, народних, аматорських колективів.

Другий аспект — музична культура України є яскравим і самобутнім явищем. Вона внесла в скарбницю світової музики імена, твори і стилістичні мотиви, які розширюють загальний діапазон світового мистецтва.

Також не менш важливим є те, що виникнення і розвиток кіномистецтва припадають на період активного розвитку мистецтв, зокрема визначний і для музичної культури. Починаючи з ХІХ ст. набувають розвитку національні музичні школи, композитори звертаються до фольклорної тематики, займаються професійною обробкою народних пісень, створюють відповідні музично-сценічні твори; в українській музичній культурі продовжується становлення національної опери, розвиток хорового співу та виникнення товариств хорового співу, набуває самобутніх рис українська національна композиторська школа, світове визнання отримує українська національна школа вокального мистецтва.

Ці факти допомагають зрозуміти багатоаспектність і складність предмета представленої праці

та особливі труднощі у зборі, організації, систематизації матеріалу збірника.

Довідник структурно складається з трьох розділів. Перший присвячено художнім екранізаціям музично-драматичних творів, виставам, записам концертних виступів, документальним фільмам і за обсягом є найбільшим. Другий та третій розділи присвячені відповідно кіножурналам та телевізійним сюжетам. Такий розподіл є логічним віддзеркаленням структури матеріалу і дає змогу оптимально згрупувати складний масив даних. Довідковий апарат видання становлять Показчик професійних і самодіяльних колективів, творчих організацій і державних установ та Показчик імен. Крім того, видання містить список умовних скорочень і аббревіатур; до першого розділу, з огляду на обсяг та специфіку матеріалу, додано фільмографію.

Треба окремо торкнутись технічного аспекту. Як відомо, вітчизняний науковий простір, на превеликий жаль, не позначений системністю у фінансово-технічному забезпеченні і — як наслідок — позбавлений традицій налагодженого поточного продукування довідкових матеріалів. Такий підхід лишається ідеальним, наразі відсутнім. За таких умов поява текстів відповідного плану лишається справою фахівців, для яких це,

без перебільшення, є питанням професійної самовіддачі та ентузіазму. Представлений довідник — праця, якою її авторка О. Литвинова продовжує створювати послідовну, ґрунтовну фактологічну картину надзвичайно складного і цікавого сплаву двох мистецтв — музики і кінематографа. Праця О. Литвинової з точки зору фаху галузі, значення і відповідальності — належить до особливого творчого шляху, який можуть долати лише досвідчені знавці справи.

Доречно пригадати часто згадуваний вислів основоположника української композиторської школи Миколи Лисенка, за спогадами його сина Остапа Лисенка: «Моя рідна музична культура — ще не займане ніким поле, якому потрібен свій орач і сівач» (Божко Л. «І знову осягаємо Лисенкову скарбницю...» *Солоспів. Культурно-мистецький часопис кафедри сольного співу Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка*. № 2 (7), березень-квітень 2012, с. 9). Це фактично універсальна формула патріотичної самовідданості справі, і вона цілком стосується авторки — О. Литвинової, копітка багатолітня праця і професіоналізм якої створили ще один вагомий внесок у справу дослідження вітчизняної музичної культури.

Георгій ЧЕРКОВ